

OCENE IN POROČILA

Stjepan Antoljak, *Izvori za historiju naroda Jugoslavije. Srednji vijek.* Zadar, 1978. 166 strani.

Avtor je svojo knjigo označil kot priročnik, kar nedvomno tudi je. Knjiga je razdeljena v dva glavna dela. V prvem delu obravnava vire za zgodovino jugoslovanskih narodov od 6. do 12. stoletja. Najprej da pregled virov za naselitev Slovanov na balkanski polotok, nato pa v petih poglavjih preglede virov za zgodovino Slovencev, Hrvatov, Srbov, Duklje in Makedoncev. V drugem delu, ki obravnava obdobje od 12. do 16. stoletja, so prav tako podani pregledi virov za posamezne narode, novo pa je poglavje o virih za zgodovino Bosne. Vsakemu poglavju sledi seznam pomožne literature. Na koncu knjige je še indeks in zapis o avtorju.

Priročnik ima dva namena: dati bralcu prvo informacijo o virih te dobe in ga s pomočjo navedene literature usmeriti v še podrobnejše proučevanje problematike. Čeprav naj bi po avtorjevih besedah to delo predstavljalo novost, je v bistvu podoben in ponekod še boljši pregled virov te dobe in tega prostora podan v prvi knjigi Zgodovine narodov Jugoslavije (slovenska izdaja, Ljubljana 1953).

Podrobnejši pregled obeh poglavij za vire za zgodovino Slovencev je pokazal, da se je avtorju pripetilo nekaj napak, pozabil pa je tudi na nekatere vire. Janez Majciger ni prevedel *Conversio Bagoariorum et Carantanorum* iz *Monumenta Germaniae Historica*, kjer je ta vir leta 1854 kritično izdal Wattenbach (str. 14), ampak je njegov prevod iz: Bílý, *Dejiny sv. apoštolu slovanských Cyrilla a Metoděje, Praha 1863*. Od virov za zgodovino ustoličevanja koroških vojvod omenja Antoljak v bistvu vse vire (str. 15), prezrl pa je kronološko prva dva, *Conversio Bagoariorum et Carantanorum* in Burkhardovo pismo iz leta 1161. Verjetno bi bilo pametneje (ker gre pač za priročnik), če bi avtor obravnaval le tri glavne vire za to problematiko (vrinek v »Švabskem ogledalu«, Otokarjevo »Avstrijsko rimano kroniko« in opis ustoličevanja pri Janezu Vetrinjskem), hkrati pa opozoril, da so vsi znani viri za ustoličevanje objavljeni in obdelani v knjigi Bogo Grafenauer, *Ustoličevanje koroških vojvod in država karantanskih Slovencev*, Ljubljana 1952. »Švabsko zrcalo« ni ohranjeno le v dveh prepisih (str. 14), ampak je teh okoli 400. Izmed teh 400 prepisov pa sta res dva, ki imata interpolacijo o pravicah koroškega vojvode (giessenski rokopis iz 14. stoletja in st. gallenski rokopis iz 15. stoletja). Težko bi se strinjali s trditvijo, da so se kosezi razmeroma pozno povezali s obredom ustoličevanja koroških vojvod (glej Grafenauerjevo knjigo, poglavja II/1, II/6, III/5 in III/8). Zahn, *Urkundenbuch des Herzogthums Steiermark* (str. 16) šteje tri knjige, ne samo dveh. Pri seznamu pomožne literature za vire za zgodovino Slovencev od 6. do 12. stoletja, prav tako pa tudi za čas od 12. do 16. stoletja, bi moral avtor upoštevati vsaj še *Gospodarsko in družbeno zgodovino Slovencev*, I. zvezek, *Agrarno gospodarstvo*, Ljubljana 1970, kjer so našteje vse dotedanje izdaje virov za agrarno zgodovino Slovencev.

Pri obravnavi virov za slovensko zgodovino od prve polovice 12. pa do začetka 16. stoletja avtor sicer omenja Ulrika iz Liechtensteina, vendar le kot učitelja Otokarja iz Geule (str. 77), pozablja pa, da sta Ulrikovi deli *Frauendienst in Frauenbuch* pomembni tudi kot zgodovinski vir. Milko Kos popisa urbarjev za Slovenijo do 1500 ni dal samo v Urbarjih salzburške nadškofije, Ljubljana 1938 (str. 80), ampak tudi v Urbarjih Slovenskega Primorja II, Ljubljana 1954. V odstavku o objavljenih urbarjih za Slovenijo (str. 80) ni Urbarjev freisinške škofije, ki jih je objavil Pavle Blaznik (Ljubljana 1963). Ptujski mestni statut ni iz leta 1476 (str. 80); ampak iz leta 1376.

Kljub določenim napakam bo knjiga nedvomno služila svojemu namenu kot prvi priročnik o virih za zgodovino narodov Jugoslavije v srednjem veku.

Peter Štih

Deželnozborski spisi kranjskih stanov I (1499—1515), pripravila Marija Verbič. Ljubljana: Arhiv SR Slovenije, 1980. 167 strani. (Viri I)

Arhiv SR Slovenije hrani med svojimi številnimi in zgodovinsko pomembnimi arhivskimi fondi in zbirkami tudi arhiv najvišjega in najstarejšega deželnega urada na Kranjskem, to je arhiv kranjskih deželnih stanov. Začetek le-teh, ki ga ni moč točno določiti, sega v prvo polovico 15. stoletja (najstarejši deželnozborski